

Elf trends voor de toekomst van digitaal vergaderen

Door: Peter Joosten

Dikke enveloppen of loodgieterstassen met papieren stukken zijn nu echt passe. Welke politicus, bestuurder of manager binnen Nederlandse overheidsorganisaties vergadert niet digitaal met een laptop of tablet? Tabletcomputers creëren de behoeften om op andere wijze te gaan vergaderen. De eerste voortekenen zijn zichtbaar, in dit artikel zet ik de trends op een rij.

The best is yet to come

Papierarm vergaderen met een tablet. Nu gaat het alleen om het anders aanbieden van informatie. Voorstellen worden niet uitgeprint op papier maar worden digitaal gelezen vanaf een scherm. Is dat nu alles? Nee. Het gaat straks nog veel verder. De introductie van de auto aan het einde van de negentiende eeuw zorgde voor snelwegen, benzinepompen en de mogelijkheid voor mensen om grotere afstanden af te leggen. Hetzelfde staat ons te wachten met digitaal vergaderen.

Andere rol van de raadsgriffie en raad

In dit artikel ligt de focus niet exclusief op de mogelijkheden van de nieuwste gadgets. Interessanter is wat technologische vooruitgang betekent voor het vergaderen zelf en de context waarin wordt vergaderd. Maar ook wat digitaal vergaderen betekent voor de spelers in het spel en het speelveld waarin ze werken.

In de afgelopen jaren was ik in veel gemeenten betrokken bij de invoering van digitaal vergaderen. Ik sprak met griffiers, raadsleden, gemeentesecretarissen, wethouders en burgemeesters en met de leveranciers van software voor digitaal vergaderen. Op basis van deze gesprekken kwam ik tot 11 trends voor de toekomst van digitaal vergaderen. Daarbij geldt natuurlijk dat ik deze observaties maak vanuit het huidige denkkader. Toch doet een slimme griffier of raadslid hier wel zijn of haar voordeel mee en bereid zich nu al voor op de risico's en kansen die digitaal vergaderen gaat brengen.

1. De vorm verandert

Digitale vergaderstukken zijn nu gedigitaliseerde A4 documenten. Net als de eerste auto's op koetsen leken (ze hadden grote wielen en de bestuurder zat buiten) en het de app Notities op de iPad exact lijkt op een ouderwets notitie boekje. Vergaderstukken in de toekomst hebben een andere vorm, speciaal gemaakt voor digitaal vergaderen en voor

tablets. Daarnaast kun je met digitalisering zorgen voor meer interactie. Denk daarbij aan een begroting. Je start met een overzicht op hoofdlijnen met grafiekjes, tabellen en staafdiagrammen. Als je wil, kun je zo diep verder klikken als ze zelf wil. Maar reguliere vergaderstukken veranderen ook, denk aan automatische koppelingen met voorstellen uit het verleden of gerelateerde besluiten.

2. Cut out the middle man

Raadsleden kunnen schriftelijke of mondelinge vragen stellen aan het college voor of na een vergadering. Tijdens een vergadering dienen ze moties en amendementen in. Nu stelt een raadslid deze op in een tekstverwerkersprogramma, slaat het document op en verstuurt het stuk per mail aan de raadsgriffie. Straks zet een raadslid de vragen, moties en amendementen direct zelf in een in een digitaal systeem. Het systeem plaatst de vragen in een overzicht, waarin ook de deadline van beantwoording wordt gerappelleerd. De antwoorden zelf verschijnen ook in het overzicht. De griffier, de 'middle-man' in dit proces, hoeft zich niet meer met deze administratieve handelingen bezig te houden. De griffier houdt zich bezig met politieke advisering en de informatiestromen van en naar de raad.

3. Doorbraak van vergaderen op afstand

Naast de raadsvergaderingen komen raadsfracties wekelijks bijeen op het gemeentehuis om met elkaar te vergaderen. Niet meer nodig. Fractiekamers zijn straks overbodig. Fractieleden hebben vooraf al digitaal aantekeningen gedeeld. Op maandagavond vergaderen ze een uurtje vanuit huis met Skype of Google Hangout. Soms komen ze nog wel bijeen tijdens werkbezoeken of partijbijeenkomsten met de achterban. Elkaar echt ontmoeten blijft belangrijk, zeker als ze dat doen midden in de samenleving.

4. Griffier wordt moderator

Vanuit het college worden stukken aangeboden bij de raadsgriffie, waarna de raad het stuk bespreekt en er een besluit over neemt. Nu hebben raadsleden vaak te maken met piekbelasting van voorstellen voor het zomerreces en voor het einde van het nieuwe jaar. Door het voortraject ook te digitaliseren krijgt de griffier steeds meer inzicht in de informatievoorziening vanuit het bestuur. Zijn of haar rol verandert. De kunst wordt om de informatiebehoefte van de raadsleden goed af te stemmen op de informatie van het college. De griffier wordt een moderator die de het informatie-dashboard van de raad monitort en stuurt, zowel over de kwaliteit als kwantiteit waarover besloten moet worden.

5. Hologrammen en augmented reality

Politici en bestuurders hebben nu nog de meeste moeite met grote stukken, zoals bestemmingsplannen of programmabegrotingen. Ook is het lastig om twee of meerdere stukken naast elkaar te leggen en met elkaar te vergelijken. Het scherm van een laptop of tablet kan hier nog niet in voorzien. De technologische toekomst is dat een apparaat de stukken projecteert op een tafel. Eerst nog platte documenten, later driedimensionale hologrammen. Microsoft is met zijn Kinect technologie hier al aardig ver mee.

Augmented reality is nog een stap verder. Een nieuw stadscentrum? De raadsleden vergaderen in een stukje brak liggend land, terwijl ze via hun smartphone of Google glasses een realistische impressie krijgen hoe het er straks uitziet. Voor een brede acceptatie van deze tools ligt de basis bij gebruiksgemak, niet bij wat er technologisch allemaal mogelijk is.

6. Stemmen met de tablet

Stemmen kan straks digitaal met een tablet. In sommige gemeenten is aparte hardware ingericht bij het spreekstelsel, zoals in Nijmegen. In de software van de tablet waarmee nu digitaal wordt vergaderd kun je in de toekomst stemmen. Over hamerstukken kan dan al vooraf worden gestemd, zodat de fysieke vergadering alleen over de zaken gaat waarover gediscussieerd moet worden. Na stemming is direct duidelijk welke raadsleden en fracties voor of tegen hebben gestemd en of een voorstel is aangenomen of niet. Raadsleden kunnen hun stem direct delen via sociale media met hun volgers.

7. Doorbraak van digitale burgerparticipatie

De mening en de kennis van inwoners is steeds makkelijker toegankelijk. Via sociale media, Dropbox of Google Drive kunnen burgers van de gemeente meedenken over voorstellen. De discussie in de raad wordt digitaal verbreed over de hele gemeente. Vanuit daar is het een kleine stap naar elektronische referenda of digitale burgerpanels. Een voorstel over een skatebaan in een bepaalde wijk kan direct worden uitgezet en worden gefilterd zodat alleen jongeren en de inwoners van die wijk worden geraadpleegd. Via crowdsourcing kunnen raadsleden makkelijk vragen stellen en kennis halen uit de stad. In Almere zijn al concrete plannen om dit met een webplatform te faciliteren.

8. Videonotulen met ondertiteling

Steeds meer gemeenten hebben schriftelijke notulen afgeschaft. Ze werken met een besluitenlijst en audio- of videonotulen. Het nadeel is dat je nog niet makkelijk kan zoeken naar specifieke uitspraken van

een bestuurder of politicus. De toekomst is aan spraakherkenning en later ook stemherkenning. YouTube faciliteert sinds kort al transcripts van video's. Als deze technologie volwassen is, kan de raadsgriffie eenvoudig schriftelijke notulen maken van het videoverslag.

9. Digitaal besluiten ondertekenen

Onder genomen besluiten moet nog een fysieke handtekening staan van de griffier en de burgemeester. In een tijdperk waarin gebruikers digitaal vergaderen en het interne besluitvormingsproces gedigitaliseerd is, is dit niet nodig. Net zoals de koning nu wetten ondertekent op de iPad, geldt dit straks ook voor besluiten in de gemeente.

10. Vindfunctie in het archief

Genomen besluiten (inclusief digitale handtekeningen) worden levenslang gearchiveerd in het elektronisch archief van de gemeente. In dit systeem zijn stukken duurzaam opgeslagen en permanent toegankelijk voor ambtenaren, bestuurders en politici. In plaats van een zoekfunctie zoals de huidige raadsinformatiesystemen werken deze systemen in de toekomst met het automatisch gegenereerde dossiers en een vindfunctie a la Google. Gebruikers kunnen simpel zelf dossiers aanleggen van oude voorstellen en voorstellen met labels (tags) voorzien.

11. Data visualisatie wordt belangrijker

Big data wordt al enige tijd aangekondigd als de volgende toekomstontwikkeling. Het ontsluiten en analyseren van data wordt steeds belangrijker. Voor digitaal vergaderen is dit minder van belang. Wel gaat het om het visualiseren van data. Niet tekst is de primaire informatiedrager, maar beeld. Interactieve kaarten van de gemeente laten besluitvorming in de stad zien. Aantrekkelijke grafieken en mooi weergegeven cirkeldiagrammen zijn interactief en tonen de financiële ontwikkelingen in de gemeente.

De toekomst is nu!

We zullen blijven vergaderen in Nederland. De basis van het Nederlands democratisch model is middels vergaderen tot consensus komen. Fundamenteel wijzigt er niets. Politici en bestuurders blijven discussiëren en besluiten nemen. Ook in de toekomst. Toch zal niet alles hetzelfde blijven. Processen, rollen en functies rond het vergaderproces zullen veranderen. Vergaderingen worden korter en bondiger. De griffier richt zich minder op administratieve handelingen, maar meer op het afstemmen van de informatiebehoefte

op de informatievoorziening. Raadsleden krijgen de juiste informatie op het juiste moment, gebruiken nieuwe technologie om op afstand te vergaderen en hun mening snel te peilen onder hun achterban. De toekomst is nu. Is jullie gemeente en gemeenteraad erop voorbereid?

Denk mee!

Het bovenstaande artikel is eerste aanzet over de toekomst van digitaal vergaderen. Interesse om mee te denken of mee te schrijven? Stuur mij een berichtje op Twitter.

Peter Joosten is adviseur en onderzoeker bij Necker van Naem. Hij houdt zich bezig met digitaal vergaderen in gemeenten en projecten om de bestuurlijke besluitvorming te digitaliseren. Op zijn blog [project:leven](#) schrijft hij over [quantified self](#) voor kenniswerkers.

Twitter: [@wpjoosten](#)
Blog: www.projectleven.nl